

УДК 35.085:159.9(ЄС)

О. Акімов

АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Обґрунтовано феномен психологічної готовності особистості до професійної діяльності, конкретизовано її види, форми та прояви. Проаналізовано основні підходи до дослідження психологічної готовності особистості до професійної діяльності в контексті державної служби. Виділено залежність видів, форм, проявів готовності від умов підготовки майбутнього фахівця у ВНЗ із питань державної служби.

Ключові слова: готовність, психологічна готовність, європейська інтеграція, особистісна готовність, готовність до професійної діяльності, державна служба.

Феномен готовності особистості до діяльності був і є предметом уваги вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків. Водночас те, що український соціум переживає перехідний період свого розвитку в контексті європейської інтеграції, зумовлює виникнення низки негативних явищ, які ускладнюють процес професійної підготовки спеціалістів у сфері державної служби та зумовлюють недостатню готовність випускників ВНЗ до професійної діяльності на державній службі в контексті європейської інтеграції.

Формування та розвиток певних психологічних чинників особистості, необхідних для конкретного виду практики, а також професійно значущих знань, умінь та навичок є найважливішими завданнями вищої освіти на сучасному етапі, а однією із нагальних проблем суб'єктів освітньо-професійного середовища є пошук ефективних шляхів професійної підготовки фахівців із питань державної служби, а відтак, і забезпечення достатньої готовності їх до професійної діяльності в контексті європейської інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблема психологічної готовності до діяльності є міждисциплінарною і є складовою більш широкого поняття – “готовність до професійної діяльності”. Так, у контексті державного управління Ю. Шаров розглядає готовність до виконання вимог муніципального менеджменту [1], М. Рудакевич досліджує готовність української державної служби до інтеграції в європейський етичний простір [2], Ю. Молчанова вивчає психологічну готовність керівника до управління [3], С. Хаджирадева розкриває готовність державних службовців до професійно-мовленнєвої комунікації [4]. Значну цінність у дослідженні проблеми готовності особистості до діяльності мають праці вітчизняних та зарубіжних учених, які обґрунтовують її сутність, природу та рівні у контексті теоретико-методологічних засад власного підходу до інтерпретації психологічної організації внутрішнього світу індивіда. Дослідження психологічної готовності проводилися у двох теоретико-методологічних площинах: функціональній, де готовність вивчалася як психічний стан між особистісними властивостями та психічними процесами, і розглядалася як необхідна умова успішності виконання професійних обов'язків, та особистісній, де готовність досліджувалася як характеристика особистості, яка містить спеціальні та загальні здібності, потребу у професійному самовдосконаленні, комунікативні, професійні, проєктивні та інші вміння.

Хоча різні аспекти проблеми готовності були предметом вивчення багатьох учених, проте й досі відсутній єдиний погляд на сутність та термінологічний зміст цього поняття. Досить неоднозначно визначаються критерії виміру рівнів готовності, умови та психологічні механізми її розвитку. Це зумовлює неоднорідність у розумінні феномену готовності особистості до професійної діяльності та різноплановість у трактуванні чинників формування останньої.

Тому, на нашу думку, проведення додаткових досліджень феномену готовності є актуальними у контексті педагогічної та вікової психології, оскільки виявлені результати можуть сприяти виділенню базових чинників формування психологічної готовності особистості до діяльності у процесі навчання у ВНЗ з питань державної служби.

Метою статті є аналіз стану дослідження поняття, видів, проявів психологічної готовності до діяльності у психолого-педагогічній літературі та систематизування одержаних даних.

На сьогодні розкрито сутність готовності до педагогічної діяльності, до праці на сучасному виробництві, до медичної діяльності, до професії музиканта та ін. Загалом феномен психологічної готовності до професійної діяльності досліджений досить ґрунтовно. Активність його дослідження зумовлена актуальністю проблематики та є причиною неоднорідності підходів у трактуванні його сутності. Так, Б. Ананьєв розглядав поняття готовності до високопродуктивної діяльності як прояв здібностей. В. Крутецький розумів готовність як синтез властивостей особистості у “ширшому розумінні, ніж здібності”. Є. Клімов вважав, що готовність до виконання професійних обов’язків “визначається змістом суб’єкта праці” [5]. Д. Узнадзе досліджував готовність з позиції теорії установки [6]. Н. Левітов виділив довготривалу і короткотривалу готовність та дослідив їх взаємозв’язки [7]. М. Смульсон та В. Моляко визначили готовність до праці як систему властивостей, описали рівні готовності до праці (непрофесійний, передпрофесійний, професійний) та охарактеризували особливості готовності до виконавчої й творчої праці [8]. С. Максименко та О. Пелех розглядали готовність до діяльності як цілеспрямоване вираження особистості [9].

Можна стверджувати, що дослідження психологічної готовності до діяльності проводилися у двох теоретико-методологічних площинах: функціональній, де готовність вивчалася як психічний стан між особистісними властивостями та психічними процесами і розглядалася як необхідна умова успішності виконання професійних обов’язків, та особистісній, де готовність досліджувалася як характеристика особистості, що містить у собі спеціальні та загальні здібності, потребу у професійному самовдосконаленні, комунікативні, професійні, проєктивні та інші вміння.

Відомо, що основним конструктом підготовки до роботи в галузі психології є створення гармонійної взаємозалежності професійної та особистісної готовності фахівця відповідно до вимог діяльності. У психологічній літературі думки вчених щодо визначення поняття “готовності до діяльності” різні: Б. Ананьєв та С. Рубінштейн описали готовність як сукупність здібностей, що включають в себе певні якості та властивості особистості. Л. Мітіна визначає готовність як певний особистісний стан. С. Шандрук та О. Ковальов готовність до професійної діяльності називають стійкою властивістю особистості, яка включає в себе усвідомлення особистісної та суспільної значущості діяльності, позитивне ставлення до неї та здатність до її виконання. В. Сластьонин [10, 11] визначає готовність як одну з ознак особистості, що має теоретичну базу сегменту діяльності, в якому буде працювати майбутній спеціаліст. В. Куніцина [12] визначає готовність як складну

динамічну структуру взаємопов'язаних внутрішньоособистісних складових (здатності до самооцінювання, професійної спрямованості, потреби у професійному самовихованні).

На думку С. Максименка та О. Пелеха, готовність до того чи іншого виду діяльності – це цілеспрямований прояв особистості, який містить погляди, переконання, знання, звички, уміння, ставлення, мотиви, вольові та інтелектуальні якості, почуття, установки. Її становлення відбувається під час моральної, психологічної, професійної та фізичної підготовки і є результатом всебічного особистісного розвитку державного службовця з урахуванням вимог, обумовлених особливостями професії.

Окрім цього, дослідники визначають психологічну готовність як важливу умову цілеспрямованої ефективної діяльності, її стійкості та регуляції. Вона дає можливість особистості вдало виконувати професійні обов'язки, правильно застосовуючи попередній досвід, знання, особистісні якості та адаптуючись до виконання певних дій під час виникнення непередбачуваних перешкод [13].

Дослідник Ж. Половнікова теж зазначає про ієрархічну природу психологічної готовності та визначає останню як систему професійно важливих індивідуально-психологічних рис особистості, яка володіє необхідними професійними знаннями, уміннями й навичками [14]. Психологічна готовність проявляється у стані оптимальної мобілізованості під час виконання професійних завдань.

Отже, стан готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності поєднує когнітивну сторону (містить знання, вміння та навички, здобуті під час навчання), та професійну придатність (охоплює сукупність індивідуальних особливостей особистості, її здібностей та характерологічних рис, необхідних для результативної роботи) [15 – 17]. Окрім цього, як зазначають вчені, проблема формування готовності людини до діяльності має й моральний бік – суспільний обов'язок та особисте визнання [18 – 20].

С. Марков [21], В. Рибалка [22] та С. Шандрук [23] розглядають стан готовності як внутрішнє налаштування, пристосування можливостей людини до успішних дій у певний момент. Готовність за цього характеризується станом особистості, що виникає перед виконанням будь-якої діяльності і залежить від її змісту та особистих рис і властивостей особистості.

У дослідженні Р. Санжаєвої доведено, що готовність до діяльності є сталою системою поглядів, мотивів, переконань, знань, умінь та навичок, вольових та інтелектуальних рис. Вона досягається в процесі професійної, психологічної, моральної і фізичної підготовки. Водночас, становлення такої готовності є результатом всебічного розвитку особистості із орієнтацією на вимоги конкретної професійної діяльності [24].

М. Дяченко та Л. Кандибович розуміють психологічну готовність як якість особистості (внутрішньоособистісне утворення) із складною структурою, яка охоплює: риси та якості характеру, особливості розвитку професійно важливих пізнавальних процесів (уваги, сприймання, мислення, пам'яті тощо) і як психічний стан особистості (позитивне ставлення до професії, мотиваційна налаштованість тощо); прояви темпераменту; спрямованість когнітивної складової до певної сфери діяльності тощо. На думку дослідників, обидва види готовності перебувають у постійній єдності та взаємодії під час виконання певних дій: готовність як якість обумовлена стійкими мотивами і психічними властивостями особистості, а актуальний стан готовності є продовженням стійкої, тривалої готовності [25].

М. Кобзев розглядає готовність як форму зв'язку професійної спрямованості з іншими важливими рисами особистості – світоглядом, життєвими установками та духовними цінностями, а також з морально-вольовою та емоційною сферами [26].

У дослідженні О. Акімова доведено, що психологічна готовність державних службовців до професійної діяльності в умовах євроінтеграції – це інтегративне психологічне утворення в системі компетенцій державних службовців, що покращує виконання управлінцями завдань євроінтеграції шляхом підвищення соціально-психологічної активності [27].

У дослідженнях В. Моляко готовність до діяльності розглядається з погляду її структури. Автор виділяє три блоки: 1) сенсорна організація індивіда (показники, що відповідають фізіологічним характеристикам суб'єкта діяльності); 2) показники, що відповідають умовам виконання діяльності; 3) набір психологічних властивостей, станів та процесів особистості (психологічний рівень) [28, 29].

К. Дурай-Новакова описує професійну готовність як багаторівневу систему якостей і станів, які дають можливість ефективно виконувати діяльність. Автор виділяє у її структурі складові: мотиваційну (мотиви та інтереси до діяльності), орієнтаційно-пізнавально-оцінну (уявлення про зміст професії, вимоги до неї, шляхи вирішення професійних завдань), емоційно-вольову (почуття відповідальності за результати діяльності), операційно-діючу (адаптація до умов діяльності, мобілізація та актуалізація професійних знань, умінь та звичок), наставницько-поведінкову (налаштування на позитивний результат, настрої на доброякісну роботу) [30].

Доволі значний пласт досліджень проведено з вивчення сутності та структури готовності до педагогічної діяльності. Так, В. Сластьонін виділив такі її компоненти:

1) психологічний компонент – сформована спрямованість на вчительську діяльність, установка на роботу в школі, наявність інтересу до предмету, потреба у самоосвіті в цій галузі, розвинене професійне мислення;

2) науково-теоретичний компонент – наявність відповідного обсягу суспільно-політичних, психолого-педагогічних та спеціальних знань;

3) практичний компонент – наявність сформованих на відповідному рівні професійних умінь та звичок;

4) психофізіологічний компонент – наявність відповідних передумов для опанування педагогічною діяльністю, сформованість професійно значимих рис особистості;

5) фізичний компонент – стан здоров'я та фізичного розвитку відповідно до вимог педагогічної діяльності [31, 32].

Аналіз специфіки психолого-педагогічної діяльності дозволив А. Тарновській трактувати психологічну готовність як інтегративне утворення із такими взаємопов'язаними складовими:

1) функціональною, яка містить компоненти: мотиваційний (мотиви вибору професії, орієнтація на цінності педагогічної діяльності), когнітивний (знання спеціальності, психолого-педагогічних та методичних дисциплін), операційний (уміння та навички, необхідні для вирішення професійних завдань, моделювання власної діяльності);

2) емоційною – впевненість у собі, налаштування на вирішення педагогічних завдань, задоволеності професією тощо;

3) особистісною – риси особистості, важливі для педагогічної діяльності [33].

Водночас авторка, досліджуючи психологічну готовність студентів ВНЗ до педагогічної діяльності, виокремити такі її критерії: стійкий мотив вибору педагогічної професії; усвідомлення професійних завдань; доцільні, продумані дії у конкретних

умовах контакту з учнем; стійка схильність застосовувати теоретичні психологічні знання та уміння під час вирішення педагогічних завдань; чітке уявлення про образ вчителя, сформована самооцінка професійно значущих якостей особистості; стан задоволеності обраною професією, спілкуванням із дітьми тощо; прояв упевненості, вольових рис, емоційної врівноваженості; високий рівень сформованості потреби у самовдосконаленні й професійному самовихованні [34].

Е. Фарапонова також розглядає готовність до діяльності як складне багаторівневе утворення, що складається із операційного та особистісного блоків. Операційний блок охоплює особливості інтелекту, систему знань і загальнопрофесійних умінь. До особистісного блоку належать професійно значущі риси, емоційної та вольової сфер, мотиви, система стосунків, інтереси майбутнього фахівця [35].

Представники функціонального підходу (Н. Левитов та ін.) розглядають готовність як стан, що є умовою результативної діяльності. Стан готовності визначається стійкими психічними особливостями особистості, які лише актуалізують у новій ситуації її якості та стани, а не переносяться у неї. На стан готовності впливають й конкретні умови, в яких проходить діяльність [36].

Окрім цього, М. Левітов розділив готовність на довготривалу і ситуативну. Остання поділяється на види: звична (стан особистості перед виконанням звичної роботи), підвищена (виникає під час новизни змісту роботи, необхідності застосування креативних здібностей, позитивного незвичного стимулювання тощо), понижена (характеризується незібраністю, розсіяністю уваги тощо).

Таким чином, автор розглядає готовність як результат вищої нервової діяльності, індивідуальних характеристик особистості та умов протікання діяльності. До структури готовності належать: зміст завдань, їх новизна, складність, творчий характер; ситуація діяльності, поведінкові зразки оточуючих; особливості стимуляції дій та результатів; мотивація до досягнення результату; оцінка достовірності його досягнення; самооцінка власної підготовки; попередній нервово-психічний стан; стан здоров'я; особистий досвід мобілізації сил на вирішення завдань більшої складності; уміння контролювати та регулювати рівень свого стану готовності; уміння самоналаштуватися, створювати оптимальні внутрішні умови для майбутньої діяльності [37].

У руслі функціонального підходу П. Горностай виділяє такі види готовності:

1. Довготривалу, яка містить:

- а) професійну спрямованість – установки, ціннісні орієнтації, мотиви, інтереси;
- б) професійну самосвідомість – самооцінка професійної придатності та майстерності;
- в) професійно-операційну підсистему – професійні знання, уміння, звички, досвід особистості;
- г) підсистему професійно важливих рис – особливості психічних процесів, характерологічні особливості, якості нервової системи.

2. Короткочасну, яка містить:

- а) професійну спрямованість – емоційно-ціннісне налаштування, розуміння цілей діяльності, почуття відповідальності;
- б) професійну самосвідомість – професійне мислення, самооцінка підготовленості, рольовий образ, впевненість у собі;
- г) професійно-операційну підсистему – професійна рефлексія, орієнтовна основа дії, реалізація стратегії, антиципація;

д) підсистему професійно важливих якостей – стан нервової системи, емоційно-вольової сфери тощо [38].

Часто у психологічній літературі готовність як функціональний стан (стан “пильності” (В. Пушкін), “передстартовий стан” (Н. Левітов), “стан оперативного спокою” (О. Ухтомський) називають тимчасовою готовністю, а готовність як поєднання рис називають довготривалою готовністю, або підготовленістю.

Водночас П. Горностай вважає, що психологічна готовність до діяльності – це цілеспрямований прояв особистості, який охоплює систему професійних знань, звичок, умінь, потреб, мотивів, установок та станів, а також передумова ефективного включення до роботи та виконання її в оптимальний спосіб. Окрім цього, автор у структурі психологічної готовності до педагогічної діяльності виділяє такі складові: 1) професійна спрямованість (ставлення особи до професійної діяльності); 2) професійна самосвідомість (систему ставлення до себе та сприйняття себе як суб’єкта професійної діяльності); 3) професійно-операційна підсистема (сукупність професійних знань, звичок та умінь, а також стратегій вирішення професійних завдань); 4) підсистема професійно важливих якостей (особистісна передумова готовності до професійної діяльності) [39].

Е. Корабліна розглядає психологічну готовність як відносно стійкий стан особистості, який проявляється в позитивному ставленні до професії й у сформованій професійній самосвідомості, що визначається програмними (мотиваційними й інтелектуальними) та базовими (характерологічними) властивостями особистості та [40].

Психологічну готовність до професійної діяльності Г. Іванова [41] тлумачить як психічний стан особистості, який виражається в умінні приймати самостійні рішення та оцінювати свої можливості в процесі виникнення складних професійних завдань. Будучи характеристикою особистості, психологічна готовність до діяльності у визначеному прояві виражається в готовності до професійної діяльності.

Л. Аболін, розглядаючи структуру готовності до складних видів діяльності, виділив такі компоненти:

- 1) усвідомлення вимог суспільства, колективу або своїх потреб;
- 2) осмислення та оцінка умов, в яких будуть відбуватися певні дії, актуалізація минулого досвіду, пов’язаного з вирішенням подібних завдань та виконанням вимог;
- 3) усвідомлення цілей, досягнення яких є умовою виконання поставленого завдання або задоволення потреб;
- 4) самонавіювання у досягненні мети, мобілізація сил відповідно до умов та завдань діяльності;
- 5) оцінка співвідношення своїх можливостей та потрібного рівня досягнення певного результату прогнозування прояву своїх вольових, емоційних, інтелектуальних та мотиваційних процесів;
- 6) виявлення на базі попереднього досвіду найбільш можливих та допоміжних способів вирішення завдань [42].

Л. Захарова трактує психологічну готовність як поєднання таких її видів: 1) мотиваційна (актуалізація у майбутнього спеціаліста потреби в особистісному та професійному саморозвитку; це основа для формування професійно-важливих якостей); 2) цільова (передбачає наявність моделі діяльності як передумови вибору пріоритетних професійних цілей з врахуванням актуальних потреб суб’єкта); 3) операційна (залежить від наявності засобів реалізації основних етапів діяльності); 4) регуляційна (формується під час психологічної підготовки як відносно самостійна ознака процесу професіоналізації

індивіда). Загалом дослідниця визначає психологічну готовність як вияв емоційного та свідомого відтворення людиною психологічного забезпечення професійної діяльності. За цього психологічне забезпечення трактується нею як система внутрішніх умов та засобів організації ефективного виконання професійних обов'язків [43].

Багато наукових досліджень присвячено дослідженню механізмів формування психологічної готовності до діяльності. Так, Г. Ковальов вважає, що розвиток готовності до роботи передбачає створення необхідних суб'єктивних умов або рис особистості, які дають їй можливість свідомо та сумлінно працювати. Необхідною умовою для становлення любові до роботи є відповідність суб'єктивних схильностей рис та здібностей індивіда вимогам роботи [44].

У цьому контексті заслуговує на увагу дисертаційне дослідження Н. Храмової. Зокрема, психологічна готовність розуміється як прагнення індивіда до особистісно значущої діяльності, водночас із усвідомленням її соціальної цінності та розумінням механізмів виконання. Автор зазначає, що виникнення та формування такого прагнення залежить від процесу професійної підготовки майбутнього фахівця; останнє повинно бути забезпечене відповідними психолого-педагогічними умовами. До таких умов, на думку Н. Храмової належать: стан суб'єктивності студентів, їх пізнавальна активність, співвідношення процесів інтеріоризації та екстеріоризації [45].

Подібну думку щодо цієї проблеми має В. Крутецький, який розглядає формування психологічної готовності залежно від поєднання рис особистості. До останніх, згідно з дослідником, належать: активно-позитивне ставлення до діяльності, схильність займатися нею; характерологічні риси та стійкі інтелектуальні почуття; наявність сприятливого психічного стану під час діяльності; певний фонд знань, умінь, звичок у відповідній галузі; певні особистісно-психологічні особливості в сенсорній та розумовій сферах, які відповідають вимогам діяльності [46].

Деякі автори, вивчаючи проблему психологічної готовності до професійної діяльності, звертають увагу на доцільність дослідження професійної спрямованості як важливого чинника психологічної готовності. Так, Н. Кузьміна наголошує, що під професійною спрямованістю розуміється інтерес до професії та схильність займатися нею. Розкриваючи зміст поняття “спрямованість”, автор включає у нього уявлення про мету, мотиви діяльності та емоційне ставлення до неї [47].

Отже, майже всі вчені, які досліджували феномен готовності, вказують на наявність в її структурі мотивації, спеціальних і психолого-педагогічних знань, а також комплексу професійно-необхідних рис (здібності, характер, темперамент, особливості психічних процесів) тощо. Готовність до діяльності розглядається як необхідна передумова професійної роботи та результат і наслідок професійної підготовки у навчальному закладі.

Доведено, що наявність відповідних особистісних якостей, інтересів та здібностей людини до майбутньої професійної діяльності є необхідною умовою формування готовності до роботи, яка розвивається на базі засвоєння загальних та професійних знань, формування умінь і звичок, а також удосконалення вже сформованих професійно важливих якостей.

Отже, доцільно зазначити, що готовність як психологічний феномен – це складне цілісне утворення психіки, центральне ядро професійної діяльності фахівця. Інтегруючи в собі низку взаємопов'язаних феноменів, психологічна готовність має складну динамічну і водночас стійку структуру, між компонентами якої існують певні функціональні зв'язки. Залежно від того, яке функціональне навантаження виконують

змістові характеристики готовності в процесі професійної діяльності, їх можна співвіднести з певними системними блоками особистісних рис спеціаліста (структурними компонентами готовності).

Отже, сутність психологічної готовності до діяльності становлять психічні процеси і властивості особистості [48, 49]. Вони є фундаментом рис особистості [50, 51]. Характеристиками психологічної готовності до професійної роботи є також психічні особливості і моральні риси, що є основою установки майбутнього фахівця на усвідомлення функцій психолого-педагогічної праці, професійної позиції, оптимальних способів діяльності, співвіднесення своїх здібностей з можливостями тощо. Зміст психологічної готовності становлять інтегральні характеристики особистості, що містять в собі інтелектуальні, емоційні і вольові властивості, професійно-моральні переконання, потреби, звички, знання, вміння і навички, здібності.

З огляду на різноманітність теоретичних підходів у тлумаченні змісту, структури та проявів готовності до діяльності можна виділити її основні характеристики, якими є: професійна мотивація, високий рівень емоційно-вольової сфери, професійно важливі інтелектуальні риси, сформованість професійних знань, умінь та навичок. Важливим є питання вирішення проблеми психологічної готовності майбутнього фахівця освітньої сфери, розвитку у нього адекватних змісту професійної діяльності особистісних рис і властивостей. Розробка методів формування у майбутніх психологів та соціальних педагогів професійно важливих якостей залишається найбільш уразливим місцем у системі професійної підготовки кадрів. Отже, готовність до діяльності є необхідною передумовою професійної роботи, результатом і наслідком професійної підготовки фахівця у вищому навчальному закладі.

Таким чином, на нашу думку, для кращого засвоєння матеріалу прикладна частина навчання повинна містити насамперед удосконалення практичної здатності проводити різні види аналізу (стратегічний, політичний, ситуаційний, системний), зважаючи на досвід вирішення аналогічних питань у країнах-членах Євросоюзу. Також доцільно звернути увагу на формування й розвиток стратегічного мислення і на його основі оволодіння технологіями вирішення слабоструктурованих стратегічних проблем, які цілком закономірно мають місце в глобальних процесах розбудови Європейського Союзу. Тобто компетентність у сферах діяльності, функцій і повноважень ЄС та його інституцій є однією з передумов психологічної готовності державних службовців швидко й ефективно вирішувати широке коло питань європейської інтеграції, знаходити шляхи вирішення можливих ситуативних проблем тощо. У подальших дослідженнях доцільно розглянути досвід підготовки державних службовців у контексті євроінтеграційних процесів у країнах Центральної та Східної Європи.

Література

1. Шаров Ю. Муніципальний менеджмент: вимоги і готовність до їх реалізації / Ю. Шаров // Вісник НАДУ [Текст]. — 2002. — № 2. — С. 223—230.
2. Рудакевич М. Готовність української державної служби до інтеграції в європейський етичний простір / М. Рудакевич // Державне управління в умовах інтеграції України в Європейський Союз [Текст] : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (29 травня 2002 р., м. Київ) : у 2 т. Т. 2. — К. : Вид-во УАДУ, 2002. — С. 162—165.
3. Молчанова Ю. О. Психологічна готовність керівника до управління як передумова здійснення управлінської діяльності / Ю. О. Молчанова // Суспільні реформи

та становлення громадянського суспільства в Україні [Текст] : матер. наук.-практ. конф. за міжнар. уч. (30 травня 2001 р., м. Київ) : у 3 т. Т. 2. — К. : Вид-во УАДУ, 2001. — С. 343—346.

4. Хаджирадєва С. Мовна і мовленнєва компетенція та компетентність державних службовців у контексті вивчення їх готовності до професійно-мовленнєвої комунікації / С. Хаджирадєва // Вісник НАДУ [Текст]. — 2004. — № 4. — С. 450—454.

5. Крутецкий В. А. Основы педагогической психологии [Текст] / В. А. Крутецкий. — М. : [б. и.], 1972. — 90 с.

6. Узнадзе Д. Н. Экспериментальные основы психологической установки [Текст] / Д. Н. Узнадзе. — Тбилиси : [б. и.], 1961. — 210 с.

7. Левитов Н. Д. О психологических состояниях человека [Текст] / Н. Д. Левитов. — М. : [б. и.], 1964. — 344 с.

8. Моляко В. А. Психологическая готовность к труду на современном производстве [Текст] / В. А. Моляко, М. Л. Смутьсон. — К. : [б. и.], 1985. — 96 с.

9. Максименко С. Д. Фахівця потрібно моделювати (наукові основи готовності випускника педвузу до педагогічної діяльності) / С. Д. Максименко, О. М. Пелех // Рідна школа [Текст]. — 1994. — № 3/4. — С. 6—10.

10. Слостенин В. А. Профессиональная культура учителя [Текст] / В. А. Слостенин. — М. : [б. и.], 1993. — 358 с.

11. Слостенин В. А. Педагогика: инновационная деятельность [Текст] / В. А. Слостенин, Л. С. Подылова. — М. : [б. и.], 1997. — 224 с.

12. Куницына В. Н. Межличностное общение [Текст] / В. Н. Куницына, Н. В. Казаринова, В. М. Погольша. — СПб. : [б. и.], 2002. — 544 с.

13. Максименко С. Д. Фахівця потрібно моделювати (наукові основи готовності випускника педвузу до педагогічної діяльності)... — С. 6—10.

14. Половникова Ж. Ю. Формирование психологической готовности сотрудника охраны к осуществлению профессиональной деятельности [Текст] : дис... к. психол. н. : 19.00.06. / Ж. Ю. Половникова. — Х. : [б. и.], 1995. — 141 с.

15. Шевченко М. В. Психологические особенности готовности абитуриентов к учению в педагогическом вузе [Текст] : автореф. дис... к. психол. н. / М. В. Шевченко. — К. : [б. и.], 1976. — 18 с.

16. Слостенин В. А. Профессиональная культура учителя [Текст] / В. А. Слостенин. — М. : [б. и.], 1993. — 358 с.

17. Янкевич С. М. Теоретичний аналіз проблем психологічної готовності до професійної діяльності / С. Янкевич // Проблеми загальної та педагогічної психології [Текст] : зб. наук. пр. — Т. XIV. Ч. 2 / Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПНУ. — К. : [б. в.], 2012. — С. 424.

18. Антонова Н. О. Ціннісні орієнтації студентів з різним типом готовності до професійної діяльності психолога / Н. О. Антонова // Практична психологія та соціальна робота [Текст]. — 2011. — № 2/3. — С. 16—18.

19. Деркач А. А. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма [Текст] / А. А. Деркач, Н. В. Кузьмина. — М. : [б. и.], 1993. — 23 с.

20. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности [Текст] : автореф. дис... д. психол. н. / К. М. Дурай-Новакова. — М. : [б. и.], 1983. — 39 с.

21. Марков С. Основні принципи творчої випереджальної вищої освіти / С. Марков // Науковий вісник Чернівецького університету. Педагогіка та психологія [Текст]. — Вип. 185. — Чернівці : [б. в.], 2003. — С. 44—53.
22. Рибалка В. В. Особистісний підхід у профільному навчанні старшокласників [Текст] : дис. ... д-ра психол. н. / В. В. Рибалка. — К. : [б. в.], 1998. — 465 с.
23. Шандрук С. К. Специфіка підготовки практичних психологів до професійної діяльності / С. К. Шандрук // Проблеми підготовки і підвищення кваліфікації практичних психологів у вищих навчальних закладах [Текст]. — К. : [б. в.], 2002. — С. 32—34.
24. Санжаева Р. Д. Психологические механизмы формирования готовности человека к деятельности [Текст] : автореф. дис. ... д. психол. н. / Р. Д. Санжаева. — Новосибирск : [б. и.], 1997. — 36 с.
25. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности [Текст] / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. — Минск : [б. и.], 1976. — 176 с.
26. Кобзев М. С. Психолого-педагогические основы профессиональной подготовки учителя / М. С. Кобзев // Педагогика [Текст]. — 1978. — № 9. — С. 68—76.
27. Акімов О. О. Формування психологічної готовності державних службовців до професійної діяльності в умовах євроінтеграції України [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. / О. О. Акімов. — Дніпропетровськ : [б. в.], 2013. — 20 с.
28. Моляко В. А. Техническое творчество и трудовое воспитание [Текст] / В. А. Моляко. — М. : [б. и.], 1985. — 216 с.
29. Моляко В. А. Психологическая готовность к труду на современном производстве... — 96 с.
30. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности... — 39 с.
31. Слостенин В. А. Профессиональная культура учителя... — 358 с.
32. Слостенин В. А. Педагогика: инновационная деятельность... — 224 с.
33. Тарновская А. С. Формирование психологической готовности студентов университета к педагогической деятельности в школе [Текст] : автореф. дис... к. психол. н. / А. С. Тарновская. — К. : [б. и.], 1991. — 17 с.
34. Там же. — 17 с.
35. Фарапонова Э. А. Воспитание психологической готовности к труду / Э. А. Фарапонова // Вопросы психологии [Текст]. — 1985. — № 6. — С. 59—68.
36. Левитов Н. Д. О психологических состояниях человека [Текст] / Н. Д. Левитов. — М. : [б. и.], 1964. — 344 с.
37. Там же. — 344 с.
38. Горностай П. П. Формирование психологической готовности старшеклассников к педагогической деятельности [Текст] : автореф. дис... к. психол. н. / П. П. Горностай. — К. : [б. и.], 1988. — 18 с.
39. Там же. — 18 с.
40. Кораблина Э. П. Становление психологической готовности к инженерной деятельности у студентов технического вуза [Текст] : автореф. дис... к. псих. н. / Э. П. Кораблина. — Л. : [б. и.], 1990. — 17 с.
41. Иванова Г. В. Професійна культура майбутнього вчителя / Г. В. Иванова // Педагогіка та психологія [Текст] / Г. В. Иванова. — 1995. — № 5. — С. 14—19.
42. Аболин Л. М. Психологические механизмы эмоциональной устойчивости человека [Текст] / Л. М. Аболин. — Казань : [б. и.], 1987. — 262 с.

43. Захарова Л. Н. Психологические основы подготовки к профессиональной деятельности [Текст] : автореф. дис. ... д. психол. н. / Л. Н. Захарова. — Новосибирск : [б. и.], 1997. — 38 с.
44. Ковалев Г. А. Психологическое развитие и жизненная среда / Г. А. Ковалев // ВИП [Текст]. — 1993. — № 1. — С. 13—23.
45. Храмова Н. Г. Формирование психологической готовности студентов к консультированию по проблемам супружеских отношений [Текст] : автореф. дис... к. психол. н. / Н. Г. Храмова. — Самара : [б. и.], 2003. — 20 с.
46. Крутецкий В. А. Основы педагогической психологии... — 90 с.
47. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения [Текст] / Н. В. Кузьмина. — М. : [б. и.], 1990. — 105 с.
48. Деркач А. А. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма... — 23 с.
49. Шевченко М. В. Психологические особенности готовности абитуриентов к учению в педагогическом вузе... — 18 с.
50. Слостенин В. А. Профессиональная культура учителя... — 358 с.
51. Янкевич С. М. Теоретичний аналіз проблем психологічної готовності до професійної діяльності... — С. 424.

O. Akimov

**ANALYSIS OF PROBLEMS OF PSYCHOLOGICAL READINESS
OF PERSONALITY TO PROFESSIONAL ACTIVITY ON PUBLIC SERVICE
IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION**

The phenomenon of psychological readiness of personality to professional activity, its types, forms and displays are specified. The basic approaches to the research of psychological readiness of personality to professional activity in the context of public service are analyzed. The dependence of types, forms, displays of readiness, from the terms of preparation of future specialist in HEI on the questions of public service is defined.

Key words: readiness, psychological readiness, European integration, personality readiness, readiness to professional activity, public service.